

باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى خەلقئارا ئالەم پونكىتى بىلەن سۆزلەشتى

ئەركىن سىدىق
2014-يىلى 9-ئاينىڭ 5-كۈنى

بىر دۆلەت ياكى مىللەت تەرەققىياتتا دۇنيانىڭ ئالدىدا مېڭىش ئۈچۈن قانداق قىلىشى كېرەك؟ ئامېرىكىلىقلارنىڭ قارىشىچە، ئۇ دۆلەت ياكى مىللەت چوقۇم تەبىئىي-پەن، تېخنىلوگىيە، ئىنژېنېرلىق ۋە ماتېماتىكىدىن ئىبارەت 4 ساھەدە دۇنيانىڭ ئالدىدا مېڭىشى كېرەك. ئامېرىكا ھۆكۈمىتى باشلانغۇچ مەكتەپتىن باشلاپلا ئۆسمۈرلەرنىڭ مېڭىشىگە مۇشۇ ئۇقۇم بىلەن «قاتتىق تىرىشسا ھەر قانداق ئىشنى قىلغىلى بولىدۇ» دېگەن ئۇقۇمنى سىڭدۈرۈۋېتىدۇ. باشلانغۇچ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ مېڭىشىگە ئاشۇنداق ئۇقۇملارنى سىڭدۈرۈۋېتىشتە ئامېرىكىدىكى مەكتەپلەر قوللىنىدىغان ھەر خىل ئۇسۇللار بار. ئۇنىڭ بىر خىلى، مەكتەپلەر يىلدا بىر قېتىم «ئىلىم-پەن» كۆرىكى پائالىيىتى ئېلىپ بېرىشتىن ئىبارەت. يەنە بىرى بولسا، ھەر خىل ساھەدىكى كەسىپ ئەھلىلىرىنى مەكتەپلەرگە تەكلىپ قىلىپ ئەكىلىپ، ئۇلارنى ئوقۇغۇچىلارغا ئۆز كەسپى ھەققىدە سۆزلەپ بېرىشكە ئورۇنلاشتۇرۇشتىن ئىبارەت. مەن بۇ ھەقتە ئۆزۈمنىڭ بۇرۇنقى يازمىلىرىدا ئازراق سۆزلەپ بەردىم.

2014-يىلى 27-ئاۋغۇست كۈنى، ئامېرىكىنىڭ جەنۇبىي كاليفورنىيە رايونىغا جايلاشقان، «فونتانا» (Fontana) باشلانغۇچ مەكتىپى مۇنداق بىر ئالاھىدە پائالىيەت ئورۇنلاشتۇردى: ئۇلار بۇ مەكتەپتىكى 7 نەپەر ئوقۇغۇچىنى ھازىر خەلقئارا ئالەم پونكىتىدا خىزمەت قىلىۋاتقان بىر ئالەم ئۇچقۇچىسى بىلەن رادىئو ئۈسكۈنىلىرى ئارقىلىق بىۋاسىتە سۆزلىشىشكە ئورۇنلاشتۇردى. بۇ پائالىيەتنى ئېلىپ بېرىشتىن بۇرۇن، مەكتەپ دائىرىلىرى بىر قانچە كۈن پۈتۈن مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىغا كائىناتنى تەكشۈرۈش، پلانېتلار ۋە باشقا تەبىئىي-پەن بىلەن مۇناسىۋەتلىك مەزمۇنلارنى ئۆگىنىشكە ئورۇنلاشتۇردى، ھەمدە ھېلىقى 7 نەپەر ئوقۇغۇچى ئالەم ئۇچقۇچىسىدىن سوئال سورىغان، ۋە ھېلىقى ئالەم ئۇچقۇچىسى ئوقۇغۇچىلارنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەرگەن ئەھۋالنى نەق مەيداندىن پۈتۈن مەكتەپكە ئاڭلاتتى. شۇڭا بۇ كۈنى پۈتۈن مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى چوڭقۇر ھاياجانغا چۆمدى.

بۇ مەكتەپتە ئوقۇغۇچىلارنىڭ بىر «رادىئوغا قىزىققۇچىلار كۈلۈبى» بار بولۇپ، ئۇنىڭ 45 نەپەر ئەزاسى بار. بۇ قېتىمقى پائالىيەتنى ئورۇنلاشتۇرۇشتا ئاشۇ كۈلۈبىنىڭ ئەزالىرى ناھايىتى مۇھىم رول ئوينىدى.

مەزكۇر پائالىيەتتىن كېيىن، NASA مەركىزى JPL دىكى خەۋەرلىشىش ئىنژېنېرى ئاركېر (Archer) ئوقۇغۇچىلارغا JPL نىڭ خەلقئارا ئالەم پونكىتىغا بىر ئالاھىدە ياسالغان رادارنى ئورنىتىش پىلانى ھەققىدە سۆزلەپ بەردى. ئۇنىڭ دېيىشىچە بۇ رادار دېڭىز بورانلىرىنىڭ تېزلىكى ۋە يۆنىلىشىنى ئۆلچەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان بولۇپ، بۇنداق قىلىش يەر شارىنىڭ ئىسسىپ كېتىشىنى تەتقىق قىلىشتا ناھايىتى مۇھىم رول ئوينايدىكەن.

بۇ مەكتەپنىڭ رادىئوغا قىزىققۇچىلار كۈلۈبغا بىر نەپەر 4-سىنىپ ئوقۇتقۇچىسى يېتەكچىلىك قىلىدۇ. بۇ قېتىم خەلقئارا ئالەم پونكىتىدىكى ئالەم ئۇچقۇچىسى بىلەن سۆزلىشىشتە ئىشلەتكەن خەۋەرلىشىش ئاپپاراتى ئاشۇ رادىئو كۈلۈبى ئىشلىتىپ كېلىۋاتقان ئاپپارات بولسىمۇ، باشقا بىر قانچە رادىئو تەشكىلاتلىرى سۈنئىي-ھەمراھ بىلەن ئالاقىلىشىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئانتېننالاردىن بىر قانچىنى بېرىپ تۇرغان، ھەمدە ئۇلارنى مەكتەپكە ئەكىلىپ قۇراشتۇرۇپ بەرگەن.

خەلقئارا ئالەم پونكىتى يەر شارىنى سائىتىگە 27 مىڭ كىلومېتىر تېزلىك بىلەن ئايلىنىدىغان بولغاچقا، ئوقۇغۇچىلار ھېلىقى ئالەم ئۇچقۇچىسى بىلەن ئاران 10 مىنۇتلا سۆزلىشەلگەن. ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن بولغان رادىئو ئالاقىسى ئۈزۈلۈپ قالغان.

تۆۋەندىكى 3 پارچە رەسىمدە «فونتانا» باشلانغۇچ مەكتىپىدىكى مەزكۇر پائالىيەتنىڭ بىر قىسىم كۆرۈنۈشلىرى بېرىلدى.

1 - رەسىم.

2- رەسىم.

3- رەسىم.

بۇ خەۋەردىن بىز مۇنداق بىر قانچە ئىشنى بىلىۋالالايمىز:

(1) ئامېرىكا ھۆكۈمىتى باشلانغۇچ مەكتەپ بالىلىرىنىڭ ئۆگىنىش قىزغىنلىقىنى، بولۇپمۇ تەبىئىي-پەن، تېخنىلوگىيە، ئىنژېنېرلىق ۋە ماتېماتىكا ئۆگىنىش قىزغىنلىقىنى قوزغاشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىدۇ. مەزكۇر پائالىيەتتە NASA بىر باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ خەلقئارا ئالەم پونكىتىدىن ئازراق پايدىلىنىۋېلىشىغا رۇخسەت قىلغان.

(2) باشلانغۇچ مەكتەپ بالىلىرىنىڭ ئۆگىنىش قىزغىنلىقىنى، بولۇپمۇ تەبىئىي-پەن، تېخنىكولوگىيە، ئىنژىنېرلىق ۋە ماتېماتىكا ئۆگىنىش قىزغىنلىقىنى قوزغاشقا پۈتۈن ئامېرىكا جەمئىيىتىمۇ ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىدۇ. مەزكۇر پائالىيەتتە بىر قانچە رادىئو ئورۇنلىرى بىرلىشىپ، بۇ مەكتەپنى بىر قانچە ئالاھىدە ياسالغان ئانتېننا بىلەن تەمىنلەيدۇ، ھەمدە ئۇلار پۈتۈن پائالىيەت جەريانىدا يېقىندىن ياردەمدە بولىدۇ.

(3) بىر باشلانغۇچ مەكتەپتە «رادىئوغا قىزىققۇچىلار كۈلۈبى» نىڭ بار بولۇشى ئۇيغۇرلار ئۈچۈن بىر يېڭىلىق بولۇشى مۇمكىن. ئۇيغۇر دىيارىدىكى مەكتەپلەردە سەنئەت گۇرۇپپىلىرى كۆپ تېپىلىدۇ. ئەمما بۇنداق كۈلۈب ئاساسەن مەۋجۇت بولماسلىقى مۇمكىن.

قوشۇمچە: مەن يېقىندا قىلغان «باھالىغۇچى مۇتەخەسسەس» لىق خىزمىتى ھەققىدە

ئوپتىكا ئىلمى ساھەسىدە «ئامېرىكا ئوپتىكا جەمئىيىتى» (The Optical Society of America, OSA) تەرىپىدىن چىقىرىلىدىغان ئىلمىي ژۇرناللار سەۋىيە ۋە قوبۇل قىلىنىش قىيىنلىق دەرىجىسى جەھەتتە دۇنيا بويىچە ئەڭ ئالدىدا تۇرىدۇ. ئۇ ژۇرناللارغا يوللانغان ئىلمىي ماقالىلەر ئالدى بىلەن ماقالە مەزمۇنى بىلەن مۇناسىۋەتلىك كەسىپى ساھەدە ئىشلەيدىغان، ھەمدە شۇ ساھەدە بىر قىسىم ئىلمىي ماقالىلەرنى ئېلان قىلىپ باققان 5 نەپەر «باھالىغۇچى مۇتەخەسسەس» (reviewer) گە ئەۋەتىلىدۇ. بىر ماقالىنى ئۇ مۇتەخەسسەسلەردىن كەم دېگەندە 3 نەپەر كىشى تەستىقلىغاندىلا، ئاندىن ئۇ ماقالە ژۇرنالغا قوبۇل قىلىنىدۇ. مەن ئالدىنقى 10 نەچچە يىلنىڭ مابەينىدە ئىزچىل تۈردە ئاشۇ ژۇرناللارغا تەكلىپ بىلەن بىر «باھالىغۇچى مۇتەخەسسەس» بولۇپ خىزمەت قىلىپ كەلدىم. مەن تېخى يېقىندا ئىنگلىزچە «Optics Express» دېگەن ژۇرنالغا يوللانغان ئاشۇنداق ماقالىدىن بىرىنى باھالاپ، باش مۇھەررىرگە ئەۋەتىپ بەردىم. شۇنىڭغا جاۋابەن، مەن ئالدىنقى 1-سېنتەبىر كۈنى ئامېرىكا ئوپتىكا جەمئىيىتىنىڭ ھېلىقى ژۇرنىلىنىڭ باش مۇھەررىرىدىن تۆۋەندىكى 4-رەسىمدە كۆرسىتىلگەن ئېلخەتنى تاپشۇرۇپ ئالدىم. بىزنىڭ ئىدارە بۇنداق ئىشلارنى ئۆزىمىزنىڭ خىزمەت ۋاقتىدا قىلىشقا يول قويمايدۇ. شۇڭا مەن ئۇنى چوقۇم ئۆزۈمنىڭ ئىشتىن سىرتقى ۋاقتىدا قىلىشىم كېرەك. خىزمىتىم بەك ئالدىراش بولۇپ كەتكەندە، ماڭا كەلگەن ماقالىلەرنى قوبۇل قىلماي، قايتۇرۇۋېتىمەن. بەزىدە ئورنۇمغا ئۆزۈم ياخشى بىلىدىغان، مەزكۇر خىزمەتكە مۇۋاپىق كېلىدىغان باشقا بىر خادىمنى كۆرسىتىپ بېرىمەن.

From: Optical Society of America|
Sent: Monday, September 01, 2014 7:11 PM
To: Sidick, Erkin (383E)
Subject: Review of Optics Express Manuscript 217299.

Manuscript ID: 217299 Type: research article
Title: Evaluation method of mirror surface figure based on frequency domain and its application in GSSM of TMT

Dear Dr. Sidick,

Thank you for your recent review of the above manuscript. Your kind review clearly supported me to render the final decision on the manuscript.

I realize that the referee process is a difficult and often thankless task, and I greatly appreciate the substantial amount of time and effort that you obviously dedicated to your response.

I hope you will continue to support Optics Express as a reviewer.
Thanks again for all your help.

Sincerely,
Associate Editor, Optics Express

4-رەسىم: مەن 2014-يىلى 1-سېنتەبىر كۈنى ئامېرىكا ئوپتىكا جەمئىيىتى (Optical Society of America) نىڭ ئىنگلىزچە «Optics Express» دېگەن ژۇرنالنىڭ بىر مۇھەررىرىدىن تاپشۇرۇپ ئالغان بىر پارچە ئېلخەت.

مەزكۇر ماقالە بىلەن مۇناسىۋەتلىك بۇرۇنقى بىر تېما:

ئامېرىكا باشلانغۇچ مەكتەپلىرىدىكى «كەسىپ تاللاش» پائالىيىتى
http://bbs.izdinx.com/thread_58417_1_1.html

بۇ ماقالىنى ھېچكىمدىن سورىماي، مەنبەسىنى بەرگەن ئاساستا باشقا ھەر قانداق تورغا چىقارسىڭىز، ياكى ئېلېكترونغا ئوخشاش باشقا ھەر قانداق شەكىلدە ئىشلەتسىڭىز بولۇۋېرىدۇ. بۇ ماقالە بارلىق ئۇيغۇرلارغا مەنسۇپ.

پايدىلىنىش ماتېرىيالى:

[1] Fontana elementary school makes ‘contact’ with International Space Station
http://www.sbsun.com/technology/20140827/fontana_elementary_school_makes_contact_with_international_space_station